

1 רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ג

הלכה טו

בית דין שישבו כל יום שלשים ולא באו עדים והשכימו בנשף ועברו את החדש כמו שבארנו בפרק זה, ואחר ארבעה או חמשה ימים באו עדים רחוקים והעידו שראו את החדש בזמנו שהוא ליל שלשים, ואפילו באו בסוף החדש, מאיימין עליהן איום גדול ומטריפים אותם בשאלות ומטריחין עליהן בבדיקות ומדקדקין בעדותן ומשתדלין בית דין שלא יקדשו חדש זה הואיל ויצא שמו מעובר.

הלכה טז

ואם עמדו העדים בעדותן ונמצאת מכוונת והרי העדים אנשים ידועים ונבונים ונחקרה העדות כראוי, מקדשין אותו וחוזרין ומונין לאותו החדש מיום שלשים הואיל ונראה הירח בלילו.

הלכה יז

ואם הוצרכו בית דין להניח חדש זה מעובר כשהיה קודם שיבאו אלו העדים מניחין, וזה הוא שאמרו מעברין את החדש לצורך, ויש מן החכמים הגדולים מי שחולק בדבר זה ואומר לעולם אין מעברין את החדש לצורך הואיל ובאו עדים מקדשין ואין מאיימין עליהן.

2 תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כה עמוד ב

ראוהו בית דין וכל ישראל, נחקרו העדים, ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה - הרי זה מעובר. ראוהו בית דין בלבד - יעמדו שנים ויעידו בפניהם, ויאמרו מקודש מקודש. ראוהו שלשה והן בית דין - יעמדו השנים, ויושיבו מחביריהם אצל היחיד, ויעידו בפניהם, ויאמרו מקודש מקודש - שאין היחיד נאמן על ידי עצמו.

3 חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף כה עמוד ב

ולא הספיקו לומר מקודש וכו'. ושמעין מינה להדיא דכל שלא נתקדש יום שלשים ביומו שוב אין מקדשין אותו שכבר עבר זמנו, דאי לא הוה מעובר ליקדשה למחר וליומא אחרינא, אלא ודאי כדאמרן, ותמיהני על הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ג מהלכות קדוש החדש ב"ד שישבו כל יום שלשים ולא באו עדים והשכימו בנשף ועברו החדש כמו שביארנו בפרק זה ואחר ד' או ה' ימים באו עדים רחוקים והעידו שראו את החדש בזמנו שהוא ליל שלשים ואפילו בסוף החדש מאיימין עליהם ומטריפין אותן בשאלות ומטריחין עליהם וכו' ואם (הומרו) [עמדו] העדים בעדותן ונמצאת מכוונת והרי העדים אנשים ידועים ונבונים ונחקרה העדות כראוי מקדשין אותו וחוזרין ומונין לאותו חדש (ביום) [מיום] שלשים הואיל ונראה הירח בלילו ע"כ, ונראה מדבריו שמקדשין יום שלשים ואפילו בסוף החדש ואע"פ שנעשה מעובר, ומתניתין קשיא לי עלה טובא,

4 חידושי הרשב"א מסכת ראש השנה דף כה עמוד ב

ובירושלמי מצאתי שהקשו בהפך דגרסין התם ר' זעירא ר' אמי בשם ר' יהושע בן לוי מעמעמין על הנראה לעברו ואין מעמעמין על שלא נראה לקדשו, מתניתין פליגא על ר' זעירא ראוהו ב"ד וכל ישראל נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה מעובר מפני שחשיכה הא לא חשיכה לא, הדא אמרה אין מעמעמין על הנראה לעברו ע"כ.

5 תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ו עמוד א - עמוד ב

שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רבן שמעון בן גמליאל אומר: שתי שבתות. מאי טעמא דתנא קמא שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על הפסח שני, שנאמר אויעשו בני ישראל את הפסח במועדו, וכתוב בויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם. ורבן שמעון בן גמליאל? אמר לר': אידי דאיירי במילי דפסחא, מסיק להו לכל מילי דפסחא. מאי טעמא דרבן שמעון בן גמליאל? שהרי משה עומד בראש החדש ומזהיר על הפסח, שנאמר החדש הזה לכם ראש חדשים,

וכתיב דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש ששה לבית אבת וגו'. ממאי דבריש ירחא קאי? דילמא בארבעה בירחא או בחמשה בירחא קאי! - אלא אמר רבה בר שימי משמיה דרבינא: מהכא, דוידבר ה' אל משה במדבר סיני בשנה השנית... בחדש הראשון, וכתיב: הויעשו בני ישראל את הפסח במועדו. - הכא נמי, ממאי דבריש ירחא קאי? דילמא בארבעה בירחא או בחמשה בירחא קאי! - אמר רב נחמן בר יצחק: אתיא מדבר ממדבר. כתיב הכא במדבר סיני וכתיב התם וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני. מה להלן בראש חדש - אף כאן בראש חדש.

6 תוספות מסכת פסחים דף ו עמוד ב

ממאי דבריש ירחא קאי - תימה דבשבת בפ"ר עקיבא (דף פו: ושם) קאמר (רבה) דכ"ע בר"ח אתו למדבר סיני כתיב הכא ביום הזה באו מדבר סיני וכתיב התם החדש הזה וגו' מה להלן ר"ח אף כאן ראש חדש אלמא פשיטא דהחדש ה' נאמר לו בר"ח והיינו משום דאמר בהקומץ רבה (מנחות כט.) שנתקשה משה רבינו בראיית הלבנה עד שאמר לו הקב"ה כזה ראה וקדש ותי' ר"ת אע"ג שאמר הקב"ה למשה בריש ירחא דילמא משה לא אמר להם לישראל אלא בג' או בד' בירחא ומסיק דיליף מדבר ממדבר דבההיא דבאחד לחדש השני אמירת הקב"ה ואמירת משה הוי בריש ירחא דכתיב באחד לחדש השני ויתילדו וגו' ור"י מפרש אע"ג דהחדש הזה הוה בריש ירחא מיהו דילמא הא דקאמר דברו אל כל עדת ישראל לא הוה בריש ירחא ואם תאמר אמאי לא יליף התם מדבר במדבר כי הכא וי"ל דמדבר במדבר לא ילפינן.